

Медіатор відіграє фундаментальну роль у процесі медіації військових конфліктів. Він повинен бути неупередженим по відношенню до сторін конфлікту, тобто не мати жодних стосунків з жодною зі сторін конфлікту. Завдання медіатора у військовому конфлікті – допомогти кожній стороні за однакових умов знайти рішення, яке задовольнить їх обох. Роль посередника можуть виконувати окремі особи, держави, міжнародні організації, неурядові організації та представники місцевих громад. Медіацію проводить так званий загальний посередник (призначається найчастіше через політичні фактори), який керує командою осіб, які співпрацюють, включаючи переговорників, які називаються помічниками посередників, призначених для ведення переговорів з конкретних питань та мають значний вплив на конфлікт.

Список використаних джерел:

1. Moore Ch. W., 2003. *The Mediation Process. Practical Strategies for Resolving Conflict*. John Wiley & Sons, San Francisco.

Ключові слова: збройний конфлікт, медіація, мотиви, конфліктуючі сторони, посередник.

Key words: armed conflict, mediation, motives, conflicting parties, mediator.

ЯНЦЬКА ІННА АНАТОЛІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук*

ВСТАНОВЛЕННЯ ОПКИ ТА ПІКЛУВАННЯ НАД ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ТА ДІТЬМИ, ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Військова агресія РФ проти України стала причиною тисяч понівечених доль українських дітей, яких вона занурила у вир болю, страждань, втрат і невизначеності. Від російської агресії вже загинуло 243 дитини, 446 дітей поранено, 145 дітей вважаються зниклими безвісти [1]. Як наслідок перед суспільством, яке спрямовує всі сили на боротьбу з ворогом, виникли нові виклики у сфері захисту прав дітей, а особливо тих, хто залишився без батьківського піклування під час воєнного стану. Адже «захист прав дитини є одним із найважливіших пріоритетів у нашій державі» [2]. Відповідно до ст. 51 Конституції України сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

Закон України «Про охорону дитинства» визначає «охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет, що має важливе значення для забезпечення національної безпеки України,

ефективності внутрішньої політики держави, і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, всебічний розвиток та виховання в сімейному оточенні встановлює основні засади державної політики у цій сфері, що ґрунтуються на забезпеченні найкращих інтересів дитини» [3].

Питання влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, які завжди були «предметом обговорень і досліджень політиків, соціологів, релігійних діячів, юристів» [4, с. 128] під час воєнного стану набувають нових форм і змісту. Це, своєю чергою потребує оперативної реакції законодавця, впровадження нових правових норм, які б були націлені на чітке та актуалізоване правове регулювання, дотримання законності при влаштуванні дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування в критичних умовах сьогодення, що є запорукою дотримання прав дитини.

Окремої уваги потребували і питання вдосконалення механізму правової регламентації такої форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, як опіка і піклування.

До основних нормативно-правових актів, що регулюють процедури влаштування дітей відносяться, зокрема:

Сімейний кодекс України;

Цивільний процесуальний кодекс;

Закон України «Про охорону дитинства»;

Постанова Кабінету Міністрів України «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» від 24.09.2008 № 866;

Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» від 01.06.2020 № 585;

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей» від 08.10.2008 № 905.

Правова регламентація такої форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, як опіка і піклування, здійснюється в Україні у відповідності до цивільного (Гл. 6 ЦК України) та сімейного законодавства (Гл. 19 СК України).

Правове регулювання встановлення опіки чи піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, – це вплив суб'єктів правового регулювання (учасників відносин з установлення опіки чи піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування) на суспільні відносини щодо встановлення опіки і піклування над цією категорією суб'єктів права шляхом установлення правових норм та їх реалізація з метою впорядкування зазначених відносин відповідно до моделей, закладених у цих нормах. При цьому слід ураховувати, що умови воєнного стану будуть потребувати переорієнтування правового впливу з нормативно-регулятивного на нормативно-ціннісно-координаційний.

Слід окремо звернути увагу на те, що саме визначення терміну «діти, позбавлені батьківського піклування» потребує наразі розширення тлумачення з урахуванням умов воєнного стану або виділення окремої, нової категорії дітей, які потребують охорони і захисту у фактичних обставинах, що склалися в Україні.

Наразі до категорії дітей, які залишилися без піклування батьків, під час воєнного стану, відносяться:

- діти, батьки яких загинули (свідоцтва про смерть відсутні), та відсутні такі близькі родичі, як баба, дід, повнолітні сестра, брат, мачуха, вітчим;

- діти, батьки або близькі родичі яких не виходять на зв'язок, або перебувають в місцях активних обстрілів, під завалами, поранені в лікарнях.

На важливість розширення категорії дітей, які залишилися без піклування батьків та спрощення процедури влаштування наголошувала і Голова Мінсоцполітики Марина Лабезна, яка зазначала, що «чинні нормативні акти не надавали можливості влаштувати таких дітей до сімейних форм виховання. Більше того, процедура влаштування дітей під опіку або піклування родичів вимагає такого переліку документів, який в умовах воєнного стану практично нереально зібрати. При цьому, для дітей, травмованих війною та втратою зв'язку з батьками, дуже важливо знаходитись в умовах, максимально наближених до сімейних. Тому ми напрацювали рішення, яке дає можливість ...забезпечити найкращі інтереси дитини до того моменту, поки не буде достовірно з'ясовано, що саме сталося з її батьками» [5].

Вже у березні 2022 року Постановою Кабінету Міністрів України № 349 було внесено зміни до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо захисту прав дітей на період надзвичайного або воєнного стану [6]. Оновлена відповідно до змін редакція Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» [7] була доповнена новим розділом «Особливості влаштування дітей, які залишилися без батьківського піклування, у тому числі дітей, розлучених із сім'єю, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, у разі введення на території України надзвичайного або воєнного стану». Саме цим розділом було передбачено можливість влаштування дітей, які залишилися без піклування батьків, під час воєнного стану у прийомні сім'ї чи дитячі будинки сімейного типу на умовах тимчасового влаштування. Крім того, було спрощено процедуру влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, під опіку або піклування родичів.

На сьогодні одним з пріоритетних напрямків роботи служби у справах дітей є вжиття вичерпних заходів щодо тимчасового влаштування дітей у сім'ї родичів, знайомих, та вже утворені сім'ї патронатних вихователів відповідно до пункту 31 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 24.09.2008 № 866 (тимчасове влаштування дітей).

У новому розділі «Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини» передбачається спрощений пакет документів для родичів, які бажають взяти дитину під опіку, піклування: «заяву; копію паспорта громадянина України; документи, що підтверджують сімейні, родинні зв'язки особи з дитиною; довідку від нарколога та психіатра про відсутність перебування на обліку; довідку про наявність чи відсутність судимості, видану територіальним центром з надання сервісних послуг МВС за місцем проживання заявника або через Портал «Дія». У разі неможливості її отримання, кандидат в опікуни, піклувальники подає заяву про відсутність притягнення його до кримінальної відповідальності відповідно до статей Кримінального кодексу України, зазначених у пункті 10 частини першої статті 212 Сімейного кодексу України. Відповідальність за достовірність наданої службі у справах дітей інформації щодо відсутності судимості покладається на опікунів чи піклувальників» [7].

Під час воєнного стану також зробили не обов'язковим для кандидатів в опікуни та піклувальники проходження курсу навчання з виховання дітей, які залишилися без батьківського піклування.

Вирішуючи болючі питання оперативного влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, зокрема, шляхом встановлення опіки чи піклування в умовах воєнного стану, законодавець водночас опрацьовує і новації правового регулювання цих питань з огляду на майбутній розвиток України, який невідмінно буде пов'язаний з розвитком цифрових технологій.

Тому особливої важливості набувають питання, врегульовані постановою Кабінету Міністрів України від 31 травня 2022 року «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо цифровізації процесів влаштування дітей у сімейні форми виховання» [8]. Зокрема, постанова зобов'язує Міністерство цифрової трансформації «забезпечити у п'ятимісячний строк удосконалення Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та процесів його інформаційної взаємодії з відповідними базами даних, державними реєстрами та інформаційними системами для цифровізації процесів влаштування дітей у сімейні форми виховання», а також вносить суттєві новаційні зміни до Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, доповнюючи його новими пунктами 40¹, 40², 40¹.

Список використаних джерел:

1. Про порушення та захист прав дітей під час війни – коментує радниця-уповноважена Президента України Дар'я Герасимчук. Українське радіо: вебсайт. URL: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=98849>
2. Савицька С. Сімейні форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в умовах воєнного стану: як прийняти

дитину в свою сім'ю? Вища школа адвокатури НААУ : вебсайт. URL : <https://www.hsa.org.ua/blog/simejni-formy-vlashtuvannya-ditej-syrit-ta-ditej-pozbavlenyh-batktivskogo-pikluvannya-v-umovah-voyennogo-stanu-yak-pryjniaty-dytynu-v-svoyu-sim-yu/>

3. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. База даних «Законодавство України» / ВР України: офіційний вебпортал. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
4. Зілковська Л. М. Правове регулювання влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування // Університетські наукові записки : часопис Хмельницьк. ун-ту упр. та права. 2007. № 4. С. 127–129.
5. Марина Лазебна відвідала громади Івано-Франківщини. Урядовий портал : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/marina-lazebna-vidvidala-gromadi-ivano-frankivshchini>
6. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо захисту прав дітей на період надзвичайного або воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 березня 2022 року № 349. База даних «Законодавство України» / ВР України: офіційний вебпортал. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/349-2022-%D0%BF#Text>
7. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини : постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866. База даних «Законодавство України» / ВР України: офіційний вебпортал. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#n15>
8. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо цифровізації процесів влаштування дітей у сімейні форми виховання : постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2022 р. № 636. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2022-%D0%BF#Text>

Ключові слова: діти, діти-сироти, батьки, опіка, піклування, агресія, війна, діти, позбавлені батьківського піклування.

Key words: children, orphans, parents, guardianship, care, aggression, war, children deprived of parental care.

МОСКОВЧУК ДМИТРО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри цивільного процесу*

ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ПОДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ У ЗАКОНОДАВСТВІ США

Федеральні правила про докази (Federal Rules of Evidence) [1], прийняті в 1975 році, вважаються серед дослідників основною кодифікацією доказового права США [2]. Таким чином, для отримання характеристики «електронних доказів» як правового явища даний нормативно-правовий акт є основним.